

Do krajiny pod palmami

Malajzia je deviatou najnavštevovanejšou krajinou a desiatou najpriateľskejšou krajinou na svete. K jej obľúbenosti v nemalej miere prispieva skutočnosť, že jej vyše 28 miliónov obyvateľov prináleží k rozličným národnostiam a kultúram.

Golfové ihrisko Orna patrí k najťažším v južnej časti ostrova a navrhol ho Andy Dye z USA.

AK DO MALAJZIE, tak určite aj do Melaky – mesta zapísaného do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO (od 7. 7. 2008). Melaka je pôsobivá svojou bohatou a pestrou minulosťou. Je to miesto, v ktorom sa začala história Malajzie. Mesto založil princ Parameswara zo Sumatry v roku 1400. Z tichej rybárskej dedinky sa rozvinulo do jedného z najväčších svetových obchodných centier. V roku 1511 ho získali Portugalci, neskôr v roku 1641 Holanďania. V 16. storočí už bolo známe ako popredné námorné obchodné centrum v tomto regióne. Obchodníci prichádzali z arabských krajín, Číny, Indie, ako aj Európy, aby obchodovali s hodváhom, korením, so zlatom či s porcelánom. V roku 1795 ho získali Briti, aby tak zabránili Francúzom obsadiť toto obchodné centrum. Po druhej svetovej vojne odpor proti kolonializmu vyvrcholil vyhlásením nezávislosti – 20. februára 1956. Tak sa začala písať história Malajzie práve v meste Melaka, ktorému dal názov strom melaka (Semecarpus anacardium).

Dnes Melaka ponúka oveľa viac ako príbehy, legendy a pamiatky. Storočia spoluzitia rôznych národností (Malajci, Číňania, Indovia, Portugalci

a ďalšie) priniesli rôzne zvyky, festivaly, stravovanie a jazyky.

Najskôr sa vyberáme na Jonker Street (Jalan Hang Jebat), čo v doslovnom preklade po holandsky znamená druhotriedny džentlmen. V minulosti práve na tejto ulici bývali sluhovia, ktorí slúžili bohatým rodinám na Panskej ulici. Slávna ulica Jonker je v súčasnosti populárna ako jedna z najlepších adries na nákup starožitností, umeleckých diel a suvenírov za dobrú cenu. Večer sa ulicou postupuje len veľmi pomaly, je preľudnená. Návštevníci sa občas pristavia pri stánku, a tak načas zastavia pohyb. Dajú sa tu kúpiť skutočné maličkosti, rýchle občerstvenie a aj hodnotné starožitnosti.

Navštívili sme aj repliky sultánskeho paláca a lode Flor De Lamar, portugalskej galeóny. Zaujala nás aj brána Porta De Santiago, ktorú postavil portugalský admirál Alfonso d'Albuquerque počas portugalskej invázie v roku 1511. Vyšli sme aj na vrchol pahorku s neodmysliteľnou fľašou vody v ruke, veď teplota sa blížila k 40 stupňom, a prezreli sme si ruiny Kostola sv. Pavla z roku 1521.

Neďaleko sviety žltou farbou pamätník vyhlásenia nezávislosti, v ktorom je výstava približujúca boj za nezávislosť. Navštíviť treba určite aj múzeum v radnici, najstaršej existujúcej budove v Ázii, ktorú postavili v rokoch 1641 až 1656. Hneď vedľa radnice, rovnako nápadne červená budova, je protestantský kostol, ktorý Holanďania postavili v roku 1753. Stropné trámy sú z jedného kusa dreva a nemajú žiadny spojovací materiál. Zaujala nás aj studňa Hang Li Poh z roku 1459. Nikdy nevyschne a je jediným zdrojom vody počas obdobia sucha. Zavítali sme aj do chrámu Cheng Hoon Teng z obdobia, keď do Melaky prišli prví Číňania.

Obyvateľstvo mesta Melaka tvoria najmä Malajci, ktorí zvyčajne žijú v úzkych komunitách. Hovoria po malajsky, sú prívrženci islámu a používajú arabské mená. Druhou najväčšou komunitou sú Číňania, hovoriaci aj niektorým z čínskych dialektov. Ďalšou etnickou skupinou ►

MIROSLAVA DULOVÁ (TEXT a FOTO)

Sólisti v ľudovom odeve po pôsobivom predstavení zameranom najmä na miestne ľudové zvyky.

Putrajaya – novovytvárané federálne administratívne centrum, hlavné mesto Malajzie.

Ak zavítate do Melaky, určite musíte navštíviť Jonker Walk.

Už len ostáva dúfať, že po návšteve mešity Putra v Putrajayi si nájdeme v tom mori topánok tie naše...

Oblúbená rikša hýriaca všetkými farbami.

sú Indovia. Žijú tu aj Baba-Nyonyovia a Peranakani – sú to potomkovia Číňanov, ktorí sa oženili či vydali za miestnych obyvateľov. Zachovávajú čínske zvyky, hovoria však po malajsky. Chittyovia sú Indovia, potomkovia prvých indických obchodníkov, ktorí sem prišli počas 15. storočia. Vyznávajú hinduizmus, hovoria po malajsky a jedia indickú stravu. Mnohí Portugalci sa rozhodli ostať v Melake, hovoria starým portugalským dialektom, ktorý sa nazýva cristo.

Zaujala nás tzv. Mini Malajzia, ktorá prezentuje hlavné prvky kultúry všetkých 13 štátov Malajzie. Prezreli sme si typické obydlie, postavené na koľoch, aby pod domom cirkuloval vzduch a chladil ho. Návštevníci sa povinne pred domom vyzúvajú, tak ako všade v Malajzii. Veľkej obľube medzi návštevníkmi sa teší botanická záhrada, záhrada tisícich kvetov, zoo, záhrada motýľov a plazov a park krokodílov.

My sme pricestovali práve v deň čínskeho Nového roka, keď miestni obyvatelia mali dva dni voľna. Netušili sme, že všetci domáci sa rozhodnú pre návštevu historického mesta Melaka a botanickej záhrady. Dopravné zápchy nadobúdali nevidané rozmery a nájsť miesto na zaparkovanie bolo takmer nemožné. V Malajzii sa veľkej obľube teší aj návšteva miestnych rodín v jednej zo 130 dedín zapojených do tohto programu, aby sa turisti mohli oboznámiť s miestnymi zvykmi, remeslami či umením.

NOVOVYBUDOVANÉ FEDERÁLNE administratívne centrum Malajzie Putrajaya je napláno-

vané mesto vzdialené 25 kilometrov od hlavného mesta Kuala Lumpur. V roku 1999 sem prestahovali sídlo vlády – najmä z dôvodu dopravných problémov a vysokej hustoty obyvateľstva. Boli sme tu práve v deň čínskeho Nového roka, a tak administratívne budovy zivali prázdnotou a po meste chodili len turisti. Minaret mešity Putra sa týči až do výšky 116 metrov, dóm dosahuje výšku 50 metrov a do mešity sa zmestí úctyhodných 15 000 veriacich – len aby sme si našli našu obuv, keď z mešity vyjdeme!

DO PROGRAMU NÁVŠTEVY Malajzie rozhodne patrí aj hlavné mesto Kuala Lumpur, ktoré je vraj najlepším mestom na svete na nakupovanie. Príchod doň nám skomplikoval prudký dážď, ktorý spôsobil úplnú dopravnú zápchu, a tak cesta do hotela v centre sa z dvadsiatich minút predĺžila na vyše jeden a pol hodiny. Mestu dominujú vysvietené veže Petronas. Navštíviť ich však nie je jednoduché. Lístok sa nedá rezervovať, a tak podľa miestnych sa treba po piatej hodine ráno zaradiť do nekonečného radu a vystáť si ho. Počasie nám

však nepraje, počas celého dňa je mesto v hustom opare až hmle, vrcholy veží Petronas vôbec nevidieť, a tak sa do radu ani nestavíme. Rozhodneme sa pre návštevu ďalšej významnej dominanty hlavného mesta, veže KL (335 m), kde si vo výške 282 metrov nad mestom pochutnáme na výbor->

Jedinečný pohľad na mesto Melaka z vtáčej perspektívy z otáčajúcej sa vyhliadkovej veže.

Typické obydlie v skanzene v Melake.

Pred bránou de Santiago v Melake sa fotografuje skoro každý návštevník tohto mesta.

Oslavu čínskeho Nového roka pripomínajú na každom kroku inštalácie hýriace všetkými farbami.

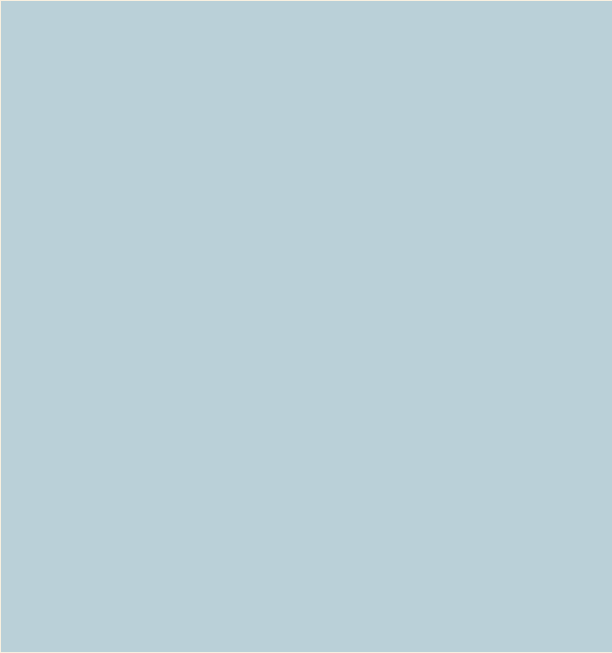
ných miestnych špecialitách a prezrieme si celé mesto ako na dlani počas otáčania sa reštaurácie. Popoludní sa rozhodneme pre štvorhodinovú prehliadku mesta autobusom. Netušili sme, že do prehliadky je zaradená aj návšteva obchodu s produktmi z kakaa a čokolády a ďalšieho obchodu so suvenírmi, ktoré sprievodca honosne označil ako komerčné prestávky. V múzeu sme sa dozvedeli zaujímavé podrobnosti o živote miestnych domorodcov, ktorí ešte aj dnes žijú v džungli len z toho, čo im poskytne. Mŕtvych

pochovávajú na stromoch, aby sa k nim nedostali zvieratá, a smútia za nimi až 40 dní. Výborne dokážu loviť pomocou dlhej fúkačky, ktorá vystreľuje malé šípy, a vyrábajú aj rôzne hudobné nástroje. Ich život sa sleduje, a tak všetci majú aj občianske preukazy. Možno ich v džungli navštíviť a z diaľky pozorovať ich život.

V západnej Malajzii žijú Orang Asli. Patria k nim Senoi a Proto-Malajci, ktorí na toto územie prišli asi pred 40 000 až 50 000 rokmi. Dnes ich je menej ako 200 000. Domorodci žijú aj vo východnej časti krajiny a ich počet je vyšší ako v západnej.

A AKÍ SÚ MALAJCI? Usmievaví. Tak ako my ťažko vieme hádať ich vek a národnosť, platí to aj naopak. Veľkej obľube sa teší nadviazanie konverzácie otázkou: A koľko máš rokov? Bez ostychu sa spýta mladučký Malajec európskej dôchodkyne. Skús hádať! A tak častejšie hádam o niečo vyšší vek, ako v skutočnosti majú. A, samozrejme, teší ma, že mi vždy hádajú podstatne menej rokov, ako mám. Ak si dohodnete termín stretnutia, myslíte na tzv. miestny termín, ktorý bude vždy určite o niečo neskôr, ako bolo pôvodne dohodnuté. ■

INFO ■ MALAJZIA

Najlepšie miestne jedlá

ASAM PEDAS MELAKA – pozostáva z ryby a zeleniny, varených v šťave z tamarindov s rajčinami, ananásom a listami horčice.

CENCALUK A BELACAN – jedlo z malých fermentovaných kreviet. Podáva sa s čili, cibuľou a citrónovou šťavou. Belacan sa spracuje z čerstvých kreviet do pasty a nechá sa odležať počas niekoľkých mesiacov. Potom sa upraží a spracuje do koláčov. Môže sa miešať aj s čili, cesnakom, cibulovou pastou a cukrom a potom vypražiť.

CENDOL je dezert pripravený z rezancov zelených strukov, ochutený šťavou a podávaný s hustým palmovým sirupom a kokosovým mliekom. Počas čínskeho Nového roka sa možno zúčastniť slávnostného premiešania jedla **YEE SANG**, ktoré neodmysliteľne patrí k oslave nového roka. Premiešanie symbolizuje vzájomné zaželenie si ďalšieho dobrého roka v dobrom zdraví, prosperite a šťastí.

Najvyššia dvojica mrakodrapov na svete: Veže dvojčky Petronas v Kuala Lumpur.

Na každom kroku sa stretávame s bujnou a pestrou vegetáciou.

Palmový zázrak

Keď pristávame v Kuala Lumpur, až po horizont vidíme pravidelné rady nekonečných palmových hájov. Palma poskytuje dva druhy oleja. Vyrába sa z plodov, konkrétne z oranžovej dužiny. Podobne ako olivy, aj tieto plody sa lisujú. Ďalší olej sa vyrába z jadier plodov, oleje sa však líšia svojím zložením. Palmový olej je rastlinný, resp. ovocný olej, neobsahuje žiaden cholesterol a má skoro vyváženú hodnotu nasýtených a nenasýtených mastných kyselín. Nerafinovaný palmový olej má vysoký podiel karotenoidov, 15 ráz vyšší ako mrkva a 30 ráz vyšší ako rajčiny! Olej si vďaka jedinečnému spracovaniu zachováva vysoký podiel vitamínov A a E a patrí k najbohatším zdrojom tokotrienolov – účinných antioxidantov.

Palmový olej sa výborne hodí na vyprážanie (dymí až pri teplote 230 stupňov). V Afrike sa začal používať pred tisíc rokmi. Palmy do Malajzie priviezli Briti okolo roku 1800 a používali sa len na ozdobu. V roku 1907 bola vysadená prvá plantáž a o sto rokov neskôr krajina patrila k popredným výrobcom oleja. Palmy sa pestujú na približne 4,5 milióna hektároch. Každý strom má samičie aj samčie kvety a rastú na ňom zhluky plodov (až 3 000 kusov), ktoré môžu vážiť až 25 kg. Strom rodí 20 až 30 ďalších rokov. Za jeden rok na strome môže narásť až 30 000 plodov, a tak patrí k najproduktívnejšej olejovej plo-

dine. Z hektára kukurice sa získa úroda 172 litrov oleja, sóje – 446 litrov, olív 1 212 litrov, avšak palmom – neuveriteľných 5 950 litrov! V Malajzii v tomto odvetví pracuje vyše 570 000 ľudí.

Zaujímavé postrehy našinca

TAXIKÁRI nedopadli najlepšie vo svetovom hodnotení podľa čestnosti, preto sa odporúča vopred si dohodnúť cenu za jazdu. Pretože väčšina obyvateľstva vyznáva islám, k jedlám sa v reštaurácii podáva čaj alebo voda. **ALKOHOL** sa dá objednať len v niektorých zariadeniach, a to len pivo, ktoré je asi trikrát drahšie ako u nás. Stretli sme sa aj s tým, že v poprednom golfovom klube pivo podávali len v malej miestnosti, nápadne podobnej na malú sklenenú kocku na letiskách, v ktorej fajčiari môžu fajčiť. Tu sme ho museli vypiť, nesmeli sme ho ani preniesť do reštaurácie vedľa a vypiť počas konzumácie jedla. Miestnym sa nepáči, keď vidia ženu s pohárom piva v ruke. Tvrdý alkohol predávajú niektoré bary, musíte si však kúpiť celú fľašu. Po nadmernej konzumácii alkoholu sa treba vyvarovať pohybu na verejnosti, mohlo by to vyvolať konflikty. Miestni nás na každom kroku ubezpečovali, že krajina je bezpečná, nezabudnite mať stále pri sebe **PAS**, v opačnom prípade môže nasledovať priamo pobyt na policajnej stanici. Len raz sa mi nepodarilo zaplatiť bankovou kartou. Bez problémov si možno v zmenárni zmeniť americké doláre či eurá za miestnu menu ringgity (za jedno euro cca 4 ringgity). ■

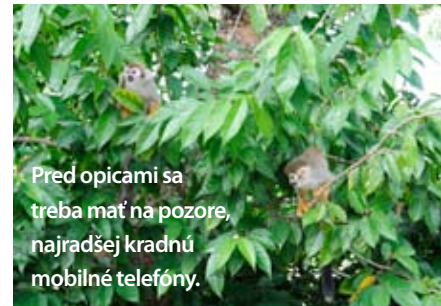
GOLF, OPICE A MRAVCE

Golfová komunita v Malajzii má okolo pol milióna členov a golf možno hrať na približne päťdesiatich golfových ihriskách.

Golfové ihrisko **Ayer Keroh Country Club Berhad** (www.akcc.com.my) v Melake otvorili v roku 1962. Navrhol ho Tun Dr. Ghaffar Baba, premiér a nadšený golfista. Ako všetky golfové ihriská, na ktorých sme počas krátkeho pobytu hrali, aj toto je obkolesené džungľou. Hneď na druhej jamke ma prekvapil takmer meter dlhý jašter, ktorému vôbec neprekážali golfisti odpaľujúci z odpaliska, a pochutnával si na šťavnatých listoch. O chvíľu sa začali v korunách nad našimi hlavami naháňať opice. Ihrisko ponúka hru na troch deviatkach v pomerne zvlhnom teréne a dôkladne preverí kvalitu hry na jamke par 6, z čiernych odpalísk 604 m. Na tomto ihrisku sa počas hry treba dôsledne riadiť heslom: stratená lopta je skutočne stratená!

Aj golfové ihrisko **Tiara Melaka** (www.lion.com.my), otvorené v roku 1994, ktoré navrhli architekti Nelson – Wright – Haworth, ponúka hru na troch deviatkach – jazernej, lúčnej a lesnej. Jazernej deviatke dominujú rozsiahle

vodné prekážky. Lúčna deviatka je otvorená, s množstvom paliem, kríkov a vysokou trávou v okolí. Lesná deviatka je bohato zalesnená vysokými stromami, ktoré vytvárajú pocit, že golfisti sú priamo v džungli. Práve tu sme podcenili všadeprítomné varovania, aby sme nenechávali v golfových vozíkoch žiadne cennosti bez dozoru. Vozík ostal zaparkovaný na cestičke nad jamkou hneď na okraji džungle. Z džungle vybehla opica makak, bleskovo odzipsovala môj obal na fotoaparát, bol však pre ňu príťažlivý, tak začala v priehradke hľadať mobilný telefón, pretože telefóny sú medzi opicami mimoriadne obľúbené. Môj nosič vyštartoval ako blesk, schmatol kus dreva a zaútočil na opicu, tá sa postavila na zadné nohy a začala neprijemne prskať, že čo si to dovoľuje. Nechcem si predstaviť, aké trampoty by ma čakali, keby si odniesla do džungle obal s pasom a kreditkou... Loptičky do džungle sa neodporúča chodiť hľadať, našťastie, až na poslednom ihrisku, ktoré sme hrali, sme sa dozvedeli, že tu žijú aj kobry. Ďalším malým, avšak veľmi neprijemným nepriateľom

Pred opicami sa treba mať na pozore, najradšej kradnú mobilné telefóny.

na golfových ihriskách sú mravce, ktoré síce skoro nevidieť, ale štípu tak ako osy alebo včely. Keď sa počas hry zastavíme na dosť vysoko kosenej fervej, zaútočia a pod nohavicami sa rýchlo šplhajú vykonať dielo skazy.

Golfové ihrisko **A Famosa**, ktoré patrí do desiatky najlepších ihrísk v Malajzii, rovnako ponúka hru na troch deviatkach, skalnatej, palmovej a krokodílej. Ihriská navrhol austrálsky architekt Ross C. Watson. Ako na všetkých ihriskách, na ktorých sme hrali, aj tu je veľa vodných prekážok, preto si treba zobrať radšej viac loptičiek. Golfové ihrisko je súčasťou veľkého rezortu, ktorý okrem rôzneho typu ubytovania ponúka vodný park či safari. Navštívili sme ostrov opíc, na ktorom sú

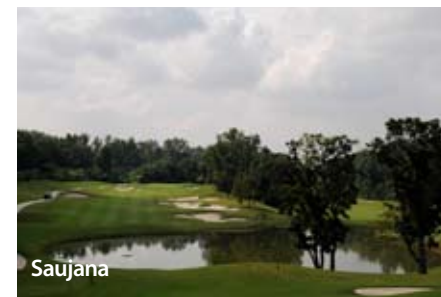
Klubový dom ihriska Tiara Melaka

Tiara Melaka, kde som sa zúčastnila medzinárodného golfového turnaja Melaka – mesto svetového kultúrneho dedičstva UNESCO proti Európe 2013. Preto sa slovenská zástava nachádza pri výsledkovej tabuli.

Šarmantné nosičky z Indonézie, ako vždy zahalené od hlavy po päty.

opice v klietkach, ale aj voľne sa pohybujúce.

Golfové ihrisko **Orna** (www.ornaresort.com.my) otvorili v roku 1997, patrí k najťažším v južnej časti ostrova a navrhol ho Andy Dye z USA. Rovnako ponúka hru na troch deviatkach – východnej, západnej a severnej. Východná a západ-

ná deviatka spolu tvoria majstrovské ihrisko s impozantnou dĺžkou 6 697 metrov z čiernych odpalísk. Zaujala nás veľmi bujná džungľa v tesnej blízkosti ihriska, ako aj záplava kvetov rôznych farieb v prudkom kontraste s džungľou. Je to jediné deväťjamkové golfové ihrisko s umelým osvetlením v Malajzii. Spravidla dopoludnia na ihrisku sú pokojné, avšak podvečer začína fúkať silný vietor, ktorý sťažuje hru už aj tak na ťažkom ihrisku.

Tieto ihriská sa nachádzajú v tesnej blízkosti mesta Melaka. Posledné ihrisko, na ktorom sme hrali, **Saujana** (www.saujana.com.my), sa nachádza neďaleko Kuala Lumpur. Otvorili ho v roku 1984 a navrhla ho renomovaná skupina Ronald Fream Design Group z Kalifornie. Trvale je jednotkou v Malajzii a patrí do stovky najlepších ihrísk, ale aj do desiatky najťažších ihrísk na svete. Ponúka hru na dvoch ihriskách Bunga Raya a Palm Course. Palmové ihrisko prezývajú Kobra (prečo asi?) a druhá jamka par 3 (155 m) je najťažšou jamkou v Malajzii. Bunga Raya (po malajsky ibišteň) má prezývku krokodíl. V Saujane sa hral turnaj Malaysian Open, tri dámske open turnaje a ďalšie významné turnaje. Palmové ihrisko

získalo ocenenie najlepšie ihrisko v Ázii v roku 2005 a umiestnilo sa aj v prvej stovke najlepších ihrísk mimo USA v roku 2005. Na rozdiel od ihrísk neďaleko Melaky v blízkosti Kuala Lumpur vo vnútrozemí sa ručička teplomera šplhá pomaly k 40 stupňom, vietor skoro vôbec nefúka. Tak len dodržiavame odporúčania miestnych znalcov, viac ako 6 litrov vody, pomalý pohyb a keď možno, tak radšej hneď do tieňa. Na ihrisku Bunga Raya až na desiatich jamkách na loptičky číhajú vodné prekážky. Ako všetky ostatné ihriská, ani toto neleží na rovine, a tak prekonávame výškové rozdiely.

Samostatnou kapitolou na miestnych golfových ihriskách sú nosiči. Odporúča sa vopred dohodnúť na sadzbe, často to na klientov skúšajú. Len na ihrisku Saujana sa za nosiča platí spolu s platbou za hru a golfový vozík a potom im hráči dávajú len prepitné. Nám nosili veci dve dievčatá z Indonézie. Platia tu pomerne prísne pravidlá pre golfistov, napr. na parkovisku pred golfovým ihriskom sa nesmie prezliekať, ak golfistu prichytia, za prvé porušenie je pokuta 12 eur, za druhé už 25 a pri treťom porušení disciplinárne konanie! ■

Ayer Keroh Country Club Berhad

A Famosa